

Kohtulahendite kogumik

KOHTUJURISTI ETTEPANEK
HENRIK SAUGMANDSGAARD ØE
esitatud 19. detsembril 2018¹

Kohtuasi C-598/17

**A-Fonds
versus
Inspecteur van de Belastingdienst**

(eelotsusetaotlus, mille on esitanud Gerechtshof 's-Hertogenbosch (s'-Hertogenboschi apellatsioonikohus, Madalmaad))

Eelotsusetaotlus – Olemasolev abi ja uus abi – Mõiste „uus abi“ – Ebaseaduslik abi – Dividendimaksu tagastamine – Väljaspool asjaomast liikmesriiki asutatud äriühingutele laiendatud kord – Kapitali vaba liikumine – Liikmesriikide kohtute roll – Liikmesriikide kohtute võimalus hinnata abikava rakendusviisi EL toimimise lepingu muude sätete kui artiklite 107 ja 108 seisukohast – Komisjoni ainupädevus

I. Sissejuhatus

1. Käesolev eelotsusetaotlus, mille on esitanud Gerechtshof 's-Hertogenbosch (s'-Hertogenboschi apellatsioonikohus, Madalmaad), puudutab ELTL artiklite 107 ja 108 tõlgendamist.²

2. Eelotsusetaotlus on esitatud kohtuvaidluses, mille Saksa õiguse alusel asutatud investeerimisfond A-Fonds algatas inspecteur van de Belastingdiensti (maksuameti inspektor, Madalmaad, edaspidi „maksuhaldur“) vastu. A-Fonds taotleb majandusaastatel 2002/2003–2007/2008 kinnipeetud Madalmaade dividendimaksu tagastamist, tuginedes ELTL artiklis 63 ette nähtud õigusele kapitali vabale liikumisele.

3. Maksuhaldur keeldus sellest tagastamisest põhjusel, et A-Fonds ei ole asutatud Madalmaades. Eelotsusetaotluse esitanud kohus leiab, et keeldumine kujutab endast ELi toimimise lepingu artikli 63 rikkumist ning et selle parandamiseks tuleks A-Fondsi esitatud dividendimaksu tagastamise taotlus rahuldada.

4. See kohus kahtleb siiski, kas siisugune otsus on kooskõlas riigiabi reguleeriva õigusega. Kuna eelotsusetaotluse esitanud kohus leiab, et Madalmaade maksumeede, mis näeb ette dividendimaksu tagastamise, kujutab endast olemasolevat riigiabi kava, soovib ta sisuliselt teada, kas riigiabi eeskirjadega on vastuolus see, kui ta rahuldab A-Fondsi dividendimaksu tagastamise taotluse ELTL artikli 63 alusel, kuna selle otsuse tagajärjel laiendatakse kõnealuselt abikavast abisaajate ringi.

¹ Algeel: prantsuse.

² Selguse huvides viitan selles ettepanekus EL toimimise lepingu sätetele, kuigi vaidlusalusel perioodil 2002–2008 kehtiv leping oli EÜ asutamisleping.

5. Käesolevas ettepanekus selgitan esimese võimalusena põhjusi, mille pärast leian, et eelotsusetaotluse esitanud kohus ei ole pädev kontrollima, kas Madalmaade maksumeetme asukohatingimus, mis on põhikohtuasjas arutamisel, on kooskõlas ELTL artikliga 63, arvestades, et Euroopa Komisjon on ainupädev hindama abimeetmete liidu turuga kokkusobivust, mis tuleneb ELTL artiklitest 107 ja 108, nagu neid on tõlgendanud Euroopa Kohus kohtuotsustes Iannelli³ ja Nygård.⁴

6. Teise võimalusena, juhuks kui Euroopa Kohus minuga selles punktis ei nõustu, tähendaks see minu arvates, et kui eelotsusetaotluse esitanud kohus tuvastab, et asukohatingimus on ELTL artikliga 63 vastuolus, tuleks jätta see tingimus kohaldamata ja põhikohtuasja kaebaja dividendimaksu tagastamise taotlus rahuldada. Analüüsi lõpus jõuan seisukohale, et niisugune otsus iseenesest ei kujuta endast riigiabi ja sellega ei kaasne liikmesriigi kohtutele mingit kohustust sellest komisjonile teatada.

II. Õiguslik raamistik

A. Liidu õigus

7. Määruse (EÜ) nr 659/1999, millega kehtestatakse üksikasjalikud eeskirjad EÜ asutamislepingu artikli 93 kohaldamiseks,⁵ artikli 1 punkti b alapunkt i näeb ette, et „olemasolev abi“ on „igasugune abi, mis enne asutamislepingu jõustumist oli olemas vastavates liikmesriikides, see tähendab abikavad ja individuaalne abi, mis kehtisid enne ja mida kohaldatakse ka pärast asutamislepingu jõustumist“.

8. Selle määruse artikli 1 punkt c näeb ette, et „uus abi“ on „kogu abi, see tähendab abikavad ja individuaalne abi, mis ei ole olemasolev abi, sealhulgas olemasoleva abi muudatused“.

B. Madalmaade õigus

a) 8. oktoobri 1969. aasta juriidiliste isikute tulumaksu seadus (*Wet op de vennootschapsbelasting*)

9. Juriidiliste isikute tulumaksu seaduse⁶ artikli 2 lõike 1 punktides f ja g on sätestatud:

„1. Riigi maksumaksjatena maksustatakse järgmisi Madalmaades asutatud juriidilisi isikuid:

[...]

f. investeerimisfondid;

g. avalik-õiguslike juriidilistele isikutele kuuluvad lõikes 3 nimetatud äriühingud.“

10. Juriidiliste isikute tulumaksu seaduse artikli 2 lõikes 3 on kindlaks määratud teatud majandussektorites osalevate äriühingute nimekiri.

3 22. märtsi 1977. aasta kohtuotsus Iannelli & Volpi (74/76, EU:C:1977:51; edaspidi „kohtuotsus Iannelli“).

4 23. aprilli 2002. aasta kohtuotsus Nygård (C-234/99, EU:C:2002:244).

5 Nõukogu 22. märtsi 1999. aasta määrus, millega kehtestatakse üksikasjalikud eeskirjad EÜ asutamislepingu artikli 93 kohaldamiseks (EÜT 1999, L 83, lk 1; ELT eriväljaanne 08/01, lk 339).

6 See on ainus juriidilise isiku tulumaksu seaduse redaktsioon, mida nimetab eelotsusetaotluse esitanud kohus, kes ei täpsustanud nende seadusemuudatuste sisu, mis võidi vaidlusalusel perioodil 2002–2008 teha.

11. Selle seaduse artikli 2 lõige 7 näeb ette:

„Asutusi, mille aktsionärid, osanikud või liikmed on otseselt või kaudselt ainult Madalmaade avalik-õiguslikud juriidilised isikud, ning asutusi, mille juhtorganite liikmeid nimetavad ja kutsuvad tagasi otseselt või kaudselt ainult Madalmaade avalik-õiguslikud juriidilised isikud ja mille vara läheb likvideerimise korral ainult Madalmaade avalik-õiguslike juriidiliste isikute käsutusse, maksustatakse maksuga ainult osas, milles nad käitavad äriühingut lõike 3 tähenduses“.

b) 23. detsembri 1965. aasta dividendi maksustamise seadus (Wet op de dividendbelasting)

12. Dividendi maksustamise seaduse artikli 1 lõikes 1 on sätestatud:

„Mõiste „dividendimaks“ all mõistetakse otsest maksu, mida maksavad isikud, kes – otse või sertifikaatide kaudu – saavad tulu [...] aktsiatelt“.

13. Dividendi maksustamise seaduse artikli 10 lõikes 1 oli 1. jaanuaril 2002 kehtinud redaktsioonis sätestatud⁷:

„1. Maksuhalduri otsusega, mille peale saab kaebuse esitada, tagastatakse Madalmaades asutatud juriidilisele isikule, kes ei ole ettevõtte tulumaksu kohustuslane, taotluse alusel temalt kalendriaasta jooksul kinni peetud dividendimaks, kui selle maksu summa on suurem kui 23 eurot. Esimene lause ei ole kohaldatav dividendimaksule, mis peetakse kinni tulude pealt, mille tegelik kasusaaja ei ole äriühing. Taotlus esitatakse avaldusega, mis tuleb esitada ministri määrusega kehtestatud tähtaja jooksul“.

14. 1. jaanuaril 2007 jõustus dividendi maksustamise seaduse artikli 10 uus lõige 4:

„4. Lõiget 1 kohaldatakse analoogia alusel juriidilise isiku suhtes, kes on asutatud teises Euroopa Liidu liikmesriigis ja kelle kasumit selles riigis ei maksustata ning kellelt ei peetaks juhul, kui ta oleks asutatud Madalmaades, samuti kinni ettevõtte tulumaksu.“

III. Põhikohtuasi, eelotsuse küsimused ja menetlus Euroopa Kohtus

15. A-Fonds on Saksa õiguse alusel asutatud juriidilise isiku staatusega investeerimisfond (*Spezial-Sondervermögen*), mille kõik aktsiad kuuluvad algusest peale avalik-õiguslikule asutusele (*Anstalt des öffentlichen Rechts*), mis on juriidiline isik ja mille on asutanud Saksa omavalitsusüksused. Viimane tegeleb pangandustegevusega, aga tema eesmärk ei ole ainult kasumit teenida. See asutus täidab ka avaliku teenindamise kohustust, nimelt toetades oma tuludega sotsiaal-, kultuuri-, spordi-, teadus- ja haridustegevust.

16. Majandusaastatel 2002/2003–2007/2008 omas A-Fonds aktsiaid või osi Madalmaade äriühingutes. Sellel ajavahemikul peeti dividendide pealt, mida need äriühingud jaotasid A-Fondsile, kinni maks, mille see fond palus Madalmaade maksuhalduril dividendi maksustamise seaduse artikli 10 lõike 1 alusel tagastada. Tema taotlus jäeti rahuldamata põhjusel, et ta ei ole asutatud Madalmaades, nagu nõuab eespool nimetatud artikkel.

⁷ Dividendi maksustamise seaduse artikli 10 lõiget 1 muudeti põhikohtuasja faktiliste asjaolude seisukohast asjasse puutuval perioodil mitu korda. Need muudatused ei ole põhikohtuasja jaoks asjasse puutuvad.

17. Selle seaduse artikli 10 lõike 1 eesmärgi kohta selgitab eelotsusetaotluse esitanud kohus, viidates ühele Hoge Raadi (Madalmaade kõrgeim kohus) kohtuotsusele,⁸ et ettevõtte tulumaksu kohustuse kohaldamata jätmist laiendatakse kinnipeetavale maksule, milleks on Madalmaade maksusüsteemis dividendimaks, ja et see eesmärk piirdub teatavate avalik-õiguslike juriidiliste isikutega, sealhulgas avalik-õiguslike juriidiliste isikutega, kes ei ole ettevõtte tulumaksu kohustuslased.

18. A-Fonds esitas Rechtbank Zeeland-West-Brabant te Bredale (Zeeland-West-Brabant te Breda esimese astme kohus, Madalmaad) nende otsuste tühistamise nõuded, väites nimelt, et Madalmaade dividendimaksu tagastamise õiguse piiramine ainult dividendi maksustamise seaduse artikli 10 lõikes 1 osutatud Madalmaades asutatud asutustega on vastuolus ELTL artikliga 63. See kohus jättis nõuded 6. mai 2014. aasta kohtuotsusega rahuldamata.

19. A-Fonds kaebas selle kohtuotsuse peale edasi Gerechtshof 's-Hertogenboschile ('s-Hertogenboschi apellatsioonikohus).

20. Kuna eelotsusetaotluse esitanud kohus leiab, et põhikohtuasja kaebaja on objektiivselt sarnases olukorras Madalmaades asutatud avalik-õiguslike asutustega, kes ei ole Madalmaade ettevõtte tulumaksu kohustuslased, on see kohus arvamusel, et kaebajale dividendimaksu tagastamisest keeldumine põhjusel, et ta ei ole asutatud Madalmaades, on ELTL artikli 63 rikkumine ja et selle parandamiseks tuleb tagastamistaotlus rahuldada.

21. See kohus kahtleb siiski, kas niisugune otsus on kooskõlas riigiabi reguleeriva õigusega.

22. Eelotsusetaotlusest nähtub, et see kohus leiab komisjoni 2. mai 2013. aasta otsuse⁹ põhjal, et dividendi maksustamise seaduse artikli 10 lõikes 1 ette nähtud dividendimaksu tagastamise õigust käsitlevad eeskirjad kujutavad endast olemasolevat riigiabikava.

23. Selles otsuses tuvastas komisjon, et teatavate avalik-õiguslike asutuste ettevõtte tulumaksust vabastamine, mis on ette nähtud juriidilise isiku tulumaksu seaduse artikli 2 lõikes 7, kujutab endast olemasolevat abikava, mis on liidu turuga kokkusobimatu, kuna seda kava kohaldatai ainult *avalik-õiguslikele* asutustele, kes tegelevad majandustegevusega ja on seega sarnases olukorras *eraõiguslike* ettevõtjatega.¹⁰

24. Leides, et dividendimaksu – mis on ettevõtte tulumaksu kinnipidamine – tagastamine tuleneb ettevõtte tulumaksu kohaldamata jätmisest, on eelotsusetaotluse esitanud kohus seisukohal, et *nii* ettevõtte tulumaksust vabastamine, mis on ette nähtud juriidilise isiku tulumaksu seadusega, *kui ka* vaidlusalune maksumeede on sama olemasolev abikava, mille komisjon väidetavalt kvalifitseeris selliseks 2. mai 2013. aasta otsuses.

25. Lõpuks märgib eelotsusetaotluse esitanud kohus, et see on näidiskohtuasi ja et Madalmaade maksuhaldur on saanud juba ligi 1000 samalaadset tagastamistaotlust.

26. Nendel asjaoludel otsustas Gerechtshof 's-Hertogenbosch ('s-Hertogenboschi apellatsioonikohus) menetluse peatada ja esitada Euroopa Kohtule järgmised eelotsuse küsimused:

„1. Kas olemasoleva abikava kohaldamisala laienemine tulenevalt maksumaksja edukast tuginemisest EÜ asutamislepingu artiklis 56 (nüüd ELTL artikkel 63) sätestatud kapitali vabale liikumisele on olemasoleva abi muutmisenä käsitatav uus abimeede?

⁸ 15. novembri 2013. aasta kohtuotsus, nr 12/01866, ECLI:NL:HR:2013:1128, BNB 2014/20.

⁹ Komisjoni otsus, mis puudutab abikava SA.25338 C(2013) 2372 final (E3/2008, ex CP 115/2004 ja CP 120/2006).

¹⁰ Komisjon võttis määruse nr 659/1999 artikli 18 alusel vastu otsuse, milles tegi ettepaneku võtta asjakohased meetmed, et kaotada riigi osalusega asutustele ette nähtud vabastus ettevõtte tulumaksust, nii et majandustegevusega tegelevatele riigi osalusega äriühingutele kohaldataks sama ettevõtte tulumaksuga maksustamise korda nagu eraõiguslikele ettevõtjatele.

2. Kui vastus on jaatav, siis kas liikmesriigi kohtu ülesannete täitmine ELTL artikli 108 lõike 3 alusel välistab maksumaksjale EÜ asutamislepingu artikli 56 (nüüd ELTL artikkel 63) alusel taotletud maksusoodustuse andmise või tuleb kavandatavast kõnealuse soodustuse andmist ette nägevast kohtuotsusest teavitada komisjoni või peab liikmesriigi kohus talle ELTL artikli 108 lõikega 3 määratud kontrolliülesannet arvesse võttes tegema mõne muu lahendi või rakendama mõnda muud meetet?“
27. Kirjalikud seisukohad esitasid A-Fonds, Madalmaade valitsus ja komisjon.

IV. Õiguslik analüüs

A. Sissejuhatavad kaalutlused vaidlusaluse maksumeeetme kohta

28. Põhikohtuasi puudutab dividendimaksu tagastamist, mis on ette nähtud dividendi maksustamise seaduse artikli 10 lõikes 1 (edaspidi „vaidlusalune maksumeeetme“). See vaidlusalune maksumeeetme on tihedalt seotud teatavate avalike asutuste ettevõtte tulumaksust vabastamisega, mis on ette nähtud juriidilise isiku tulumaksu seaduse artikli 2 lõikes 7.

29. Seega kohaldatakse vastavalt juriidilise isiku tulumaksu seaduse artikli 2 lõikele 7 asutustele, mis on otse või kaudselt Madalmaade ametivõimu kontrolli all, ettevõtte tulumaksu ainult siis, kui nad tegutsevad ühel sama seaduse artikli 2 lõikes 3 loetletud tegevusaladest.

30. Madalmaades asutatud avalik-õiguslikele asutustele, kes ei tegutse ühel nendest tegevusaladest ja kellele seega ei kohaldata ettevõtte tulumaksu, on dividendi maksustamise seaduse artikli 10 lõikes 1 ette nähtud kalendriaasta jooksul kinnipeetud dividendimaksu tagastamine.

B. Eelotsusetaotluse vastuvõetavus

31. Eelotsusetaotlusest nähtub, et selle esitanud kohus tugines komisjoni 2. mai 2013. aasta otsusele, kvalifitseerides vaidlusaluse maksumeeetme olemasolevaks abikavaks.¹¹

32. See aga ei käsitle formaalselt dividendimaksu tagastamist, mis on ette nähtud dividendi maksustamise seaduse artikli 10 lõikes 1. Komisjon ei ole tegelikult seda õigusnormi analüüsinud või nimetanud selles otsuses ega oma järgnevas otsuses pärast 2. mai 2013. aasta otsust Madalmaades vastu võetud seadusemuudatuse kohta.¹² Need kaks otsust puudutasid formaalselt ainult ettevõtte tulumaksu vabastust, mis anti juriidilise isiku tulumaksu seaduse alusel riigi osalusega äriühingutele.

33. Kuna eelotsusetaotluse esitanud kohus lähtub eelotsuse küsimustes eeldusest, et ka komisjon oleks kvalifitseerinud vaidlusaluse maksumeeetme olemasolevaks abikavaks, väidab komisjon, et taotlus tuleb jätta vastuvõetamatusse tõttu läbi vaatamata, kuna see ei sisalda vajalikke faktilisi ja õiguslikke andmeid selleks, et anda eelotsuse küsimustele tarvilik vastus.

34. Sellega seoses leiab komisjon, et eelotsusetaotluses sisalduv teave ei võimalda kindlaks teha, kas dividendi maksustamise seaduse artikli 10 lõige 1 kujutab endast abikava, ning jaatava vastuse korral, kas see kava kujutab endast olemasolevat või uut abikava ja kas see on liidu turuga kokkusobiv.

¹¹ Vt käesoleva ettepaneku punktid 22–24.

¹² Komisjoni 21. jaanuari 2016. aasta otsus (EL) 2016/634 riigiabi nr SA.25338 (2014/C) (ex E 3/2008 ja ex CP 115/2004) kohta – Madalmaad – riigi osalusega äriühingute vabastus äriühingu tulumaksust (ex E3/2008 ja ex CP115/2004) (ELT 2016, L 113, lk 148). Selles otsuses oli komisjon seisukohal, et vaatamata Madalmaades 2015. aastal vastu võetud seadusemuudatusele, millega tunnistati juriidilise isiku tulumaksu seaduse alusel enamikule Madalmaade riigi osalusega äriühingutele antud ettevõtte tulumaksu vabastus alates 1. jaanuarist 2016 kehtetuks, oli Madalmaade seadusandja siiski säilitanud ettevõtte tulumaksu vabastuse teatavate meresadamate jaoks, mis kujutas endast liidu turuga kokkusobimatut riigiabi.

35. Selle kohta, kas vaidlusalune maksumeede kujutab endast abikava, väidab komisjon, et ei ole võimalik kohaldada analoogia alusel eespool viidatud otsuste põhjendusi, kuna ei saa välistada asjaolu, et dividendi maksustamise seaduse artikli 10 lõike 1 alusel abisaajate ring on laiem kui juriidilise isiku tulumaksu seaduse artikli 2 lõikes 7 ette nähtud abisaajate ring.

36. Komisjon lisab, et kuna vaidlusalust maksumeedet on selle kehtestamisest saadik mitu korda muudetud, ei ole võimalik ka kindlaks teha, kas see on olemasolev abikava.¹³

37. Igal juhul leiab komisjon, et dividendimaksu tagastuse saajate ringi laiendamine selleks, et tagada sellele kooskõla ELTL artikliga 63, kujutab endast dividendi maksustamise seaduse artikli 10 lõikes 1 ette nähtud kava eraldi muudatust, mida tuleks hinnata sellest kavast eraldi ja mis ei saa seega mõjutada vaidlusaluse maksumeetme hindamist. Sellega seoses väidab komisjon, et eelotsusetaotlus ei sisalda piisavalt teavet selleks, et otsustada, kas see eraldi muudatus kujutab iseenesest abi ELTL artikli 107 lõike 1 tähenduses.

38. Eelotsusetaotluste vastuvõetavuse suhtes tuleks meelde tuletada, et Euroopa Kohtu väljakujunenud kohtupraktikast tuleneb, et kui küsimused on esitatud liidu õiguse tõlgendamise kohta, on Euroopa Kohus põhimõtteliselt kohustatud otsuse tegema. Järelikult kehtib eeldus, et liidu õigust puudutavad küsimused on asjakohased. Liikmesriigi kohtu esitatud eelotsusetaotluse saab Euroopa Kohus tagasi lükata vaid siis, kui on ilmselge, et taotletud liidu õiguse tõlgendusel ei ole mingit seost põhikohtuasja asjaolude või esemega, kui kõnealune probleem on hüpoteetiline või kui Euroopa Kohtule ei ole teada talle esitatud küsimustele tarviliku vastuse andmiseks vajalikud faktilised ja õiguslikud asjaolud.¹⁴

39. Mis puudutab viimasena mainitud vajadust anda liikmesriigi kohtule tarvilik liidu õiguse tõlgendus, siis nagu rõhutab ka Euroopa Kohtu kodukorra artikkel 94, eeldab see, et eelotsusetaotluse esitanud kohus määraks kindlaks tema esitatud küsimuste faktilise ja õigusliku raamistiku või vähemalt selgitaks küsimuste aluseks olevat faktilist olukorda.¹⁵

40. Liikmesriikide kohtute ja Euroopa Kohtu vahel eelotsusemenetluse raames valitseva koostöövaimu alusel ei tähenda see, et eelotsusetaotluse esitanud kohus on jätnud eelnevalt tuvastamata teatavad asjaolud, aga tingimata, et eelotsusetaotlus on vastuvõetamatu, kui Euroopa Kohus leiab, vaatamata sellisele tegematajätmisele, toimikust tulenevate asjaoludega arvestades, et tal on võimalik anda eelotsusetaotluse esitanud kohtule tarvilik vastus.¹⁶

41. On oluline märkida, et see, kas vaidlusalune maksumeede kujutab endast abimeedet, ei ole eelotsuse küsimuste ese. Samas tuleb tõdeda, et need kaks eelotsuse küsimust on asjakohased vaid juhul, kui see maksumeede on tõepoolest riigiabi.

42. Sellega seoses märkin, et isegi kui vaidlusalune meede kujutab endast maksusoodustust, ei ole eelotsusetaotluse esitanud kohtu esitatud faktilised ja õiguslikud andmed piisavad selleks, et teha kindlaks, kas see eelis kujutab kindlasti riigiabi ELTL artikli 107 tähenduses.

13 Komisjon märgib, et dividendi maksustamise seadus järgnes dividendimaksu kohta tehtud otsusele, mis pärineb aastast 1941, ning et parlamendi dokumentide kohaselt oli dividendi maksustamise seadus mõeldud ainult selle otsuse „tehniliste muudatuste“ tegemiseks. Hiljem aga on nii tagastatava summa ülempiiri kui ka selle kava abisaajate ringi korduvalt muudetud. Seega leiab komisjon, et tuleks hinnata, kas need muudatused on muutnud olemasoleva abikava uueks abikavaks.

14 Vt 21. detsembri 2016. aasta kohtuotsus Vervloet jt (C-76/15, EU:C:2016:975, punktid 56 ja 57); 27. juuni 2017. aasta kohtuotsus Congregación de Escuelas Pías Provincia Betania (C-74/16, EU:C:2017:496, punktid 24 ja 25) ning 7. märtsi 2018. aasta kohtuotsus flightright jt (C-274/16, C-447/16 ja C-448/16, EU:C:2018:160, punkt 46).

15 Vt 27. juuni 2017. aasta kohtuotsus Congregación de Escuelas Pías Provincia Betania (C-74/16, EU:C:2017:496, punkt 26); 9. novembri 2017. aasta kohtuotsus Ispas (C-298/16, EU:C:2017:843, punkt 22) ja 20. detsembri 2017. aasta kohtuotsus Asociación Profesional Elite Taxi (C-434/15, EU:C:2017:981, punkt 24).

16 Vt 11. detsembri 2014. aasta kohtuotsus Azienda sanitaria locale n. 5 „Spezzino“ jt (C-113/13, EU:C:2014:2440, punkt 48); 28. jaanuari 2016. aasta kohtuotsus CASTA jt. (C-50/14, EU:C:2016:56, punkt 48); 27. oktoobri 2016. aasta kohtuotsus Audace jt. (C-114/15, EU:C:2016:813, punkt 38) ja 8. detsembri 2016. aasta kohtuotsus Undis Servizi (C-553/15, EU:C:2016:935, punkt 25).

43. Tõsi küll, vaidlusalust maksumeedet, ettevõtte tulumaksu ettemaksuna kinnipidamist, võiks pidada riigiabikavaks sellepolest, et seda kohaldatakse Madalmaade juriidilistele isikutele, kelle puhul juriidilise isiku tulumaksu seaduse artikli 2 lõikes 7 ette nähtud ettevõtte tulumaksu vabastus kujutab endast komisjoni otsustes osutatud riigiabi.

44. Kuna aga ei ole täpsustatud, nagu komisjon väidab, millist õiguslikku korda dividendimaksu tagastamisele kohaldatakse, ei ole siiski teada dividendi maksustamise seaduse artikli 10 lõike 1 täpne kohaldamisala ega täpsemalt selle konkreetsed rakenduseeskirjad, mis on vajalikud selleks, et hinnata kõiki kriteeriume, mille alusel saaks meedet kvalifitseerida riigiabiks.

45. Ma ei arva siiski, et asjaolu, et eelotsusetaotluse esitanud kohus ei ole neid asjaolusid eelnevalt tuvastanud, takistaks Euroopa Kohtul anda eelotsusetaotluse esitanud kohtule põhikohtuasja lahendamiseks tarvilikku vastust.

46. Kuna selles kohtuasjas ei ole vaidlusaluse maksumeetme kvalifitseerimine „riigiabiks“ käesoleva eelotsusetaotluse ese ja selle hindamine on liikmesriigi kohtu pädevuses,¹⁷ siis isegi kui eelotsusetaotluse esitanud kohus käsitab neid otsuseid laiemal ulatusega kui komisjon, ei takista see iseenesest Euroopa Kohtul anda põhikohtuasja lahendamiseks tarvilikku vastust.

47. Lisaks märkin, et riigiabiks kvalifitseerimine eelotsusetaotluse esitanud kohtus näib mõeldav, arvestades asjaolu, et komisjon kvalifitseeris juriidilise isiku tulumaksu seaduses teatud avalik-õiguslike asutuste jaoks ette nähtud ettevõtte tulumaksu vabastuse abikavaks, ning selle kava seost vaidlusaluse maksumeetmega.

48. Lisaks, kui see süsteem on tõepoolest abikava, ei takista kahtlused, kas see abikava on olemasolev või selle kehtestamisest alates tehtud paljude muudatuste tõttu uus, eelotsusetaotluse esitanud kohtule tarvilikku vastust anda, vaadeldes järgemööda olukordi, kus vaidlusalune maksumeede kujutab endast uut või olemasolevat abikava.

49. Eelotsusetaotluse esitanud kohtule tarviliku vastuse andmiseks ei ole määrav ka see, kas vaidlusalune maksumeede on liidu turuga kokkusobiv riigiabi. Olemasoleva abi puhul eeldatakse, et abi on seaduslik seni, kuni komisjon ei ole seda tunnistanud liidu turuga kokkusobimatuks,¹⁸ millega on tegemist põhikohtuasjas, kus komisjon ei ole vaidlusaluse maksumeetme kohta konkreetselt otsust teinud.

50. Kui abi on uus ja kui puudub teave abist teavitamise kohta, ei ole välistatud, et see on ebaseaduslik määruse nr 659/1999 artikli 1 punkti f tähenduses. Tõepoolest näib, et abi anti enne, kui komisjon oleks teinud seda abi lubava otsuse, rikkudes ELTL artikli 108 lõiget 3. Nende kahe olukorra tagajärgi saab järjekorras olemasoleva või uue abikava juhtudel tulemuslikult ette arvestada.

51. Lõpuks juhin tähelepanu sellele, et küsimus, kas eelotsusetaotluse esitanud kohtu otsus, millega A-Fondsi tagastamisnõue rahuldatakse¹⁹, on *iseenesest* riigiabi, on asjasse puutuv üksnes juhul, kui sarnaselt komisjoniga leitakse, et see otsus võib endast kujutada riigiabi. Nagu ma käesolevas ettepanekus selgitan, ei ole ma komisjoni niisuguse analüüsiga nõus.²⁰

17 Vt eelkõige 8. novembri 2001. aasta kohtuotsus *Adria-Wien Pipeline ja Wietersdorfer & Peggauer Zementwerke* (C-143/99, EU:C:2001:598, punkt 29).

18 Vt eelkõige 18. juuli 2013. aasta kohtuotsus *P* (C-6/12, EU:C:2013:525, punkt 41).

19 Vt käesoleva ettepaneku punkt 37.

20 Vt käesoleva ettepaneku jaotis IV.C.3.a).

52. Kõikidest nendest kaalutlustest tuleneb, et kuigi eelotsusetaotluse esitanud kohtu ülesanne on teha vajalikud kontrollid selleks, et vaidluselust meedet saaks kvalifitseerida riigiabiks, sisaldab eelotsusetaotlus piisavalt faktilisi ja õiguslikke andmeid selleks, et Euroopa Kohtul oleks võimalik anda eelotsusetaotluse esitanud kohtule põhikohtuasja lahendamiseks tarvilik vastus.

53. Seega on esitatud eelotsuse küsimused minu arvates vastuvõetavad.

54. Eelotsuse küsimustele vastamiseks lähtun järgnevalt põhimõttest, et dividendi maksustamise seaduse artikli 10 lõikes 1 ette nähtud maksusoodustus on tõepoolest riigiabikava.

C. Eelotsuse küsimuste analüüs

1. Sissejuhatavad märkused eelotsusetaotluse esitanud kohtu tõstatatud küsimuste kohta

55. Märgin alustuseks, et eelotsusetaotluse esitanud kohus ei küsi Euroopa Kohtult kapitali vaba liikumise kohta, mille rikkumine on tema hinnangul vaidluseluse maksumeeetme asukohatingimuse seisukohast kindel.²¹ Seepärast ma seda punkti oma ettepanekus ei käsitle.

56. Nende kahe küsimusega soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt teada, kas liikmesriigi kohtu otsus, mille õiguspõhjus on olemasoleva riigiabikava abisaajate ringi laienemine, võib iseenesest kujutada endast riigiabi ja täpsemalt uut abi määruse nr 659/1999 artikli 1 punkti c tähenduses, kuna see otsus muudaks olemasolevat abi. Ja sellisel juhul soovib ta sisuliselt teada, kas liikmesriigi kohtul on kohustus niisugusest otsusest ELTL artikli 108 lõike 3 alusel komisjonile teatada.

57. Eelotsusetaotlusest nähtub, et eelotsusetaotluse esitanud kohus kahtleb ka, kas ta on pädev hindama, kas asukohatingimus on ELTL artikliga 63 kooskõlas, ja A-Fondsi nõuet rahuldama, võttes arvesse pädevuse jaotust liikmesriikide kohtute ja komisjoni vahel, mis tuleneb ELTL artiklitest 107 ja 108, nagu Euroopa Kohus on neid tõlgendanud kohtuotsustes Iannelli²² ja Nygård.²³

58. Kuna mõlemad eelotsuse küsimused on asjakohased üksnes juhul, kui eelotsusetaotluse esitanud kohus on pädev hindama abikava elementi ELTL artikli 63 seisukohast, esitan oma analüüsi selle eelneva punkti kohta (punkt 2) enne vastamist kahele eelotsuse küsimusele, mida ma analüüsin koos (punkt 3).

2. Eelotsusetaotluse esitanud kohtu pädevus kontrollida vaidluseluse maksumeeetme asukohatingimuse kooskõla ELTL artikli 63 seisukohast (eelotsuse küsimuste eelküsimus)

59. Eelotsusetaotluse esitanud kohus soovib sisuliselt teada, kas ta on pädev kontrollima, kas riigiabiks kvalifitseeritud vaidluseluse maksumeeetme asukohatingimus on kooskõlas ELTL artikliga 63.

60. Minu arvates on oluline eelotsusetaotluse esitanud kohtule selles punktis selgust anda, kuna põhikohtuasjas ilmneb minu arvates, et riigiabi kontrolli eeskirjad ja eeskirjad, mis käsitlevad liikumisvabaduste kaitset, mille peab liikmesriigi kohus vahetu õiguspõhjust tagama, on vaja omavahel suhestada.

21 Märkin siiski, et Madalmaade valitsus vaidleb eelotsusetaotluse esitanud kohtu sellele hinnangule vastu. See valitsus leiab nimelt, et A-Fondsi tuleb tema pangandustegevuse tõttu (vt selle kohta käesoleva ettepaneku punkt 15) võrrelda eraõiguslike ettevõtjatega, kes on ettevõtte tulumaksu kohustuslased, nagu teisi riigi osalusega panku. Madalmaade valitsuse sõnul viib see võrdlus järelduseni, et A-Fondsi ja teisi riigi osalusega panku koheldakse ühtemoodi, arvestades, et ühelgi neist ei ole õigust dividendimaksu tagastamisele.

22 22. märtsi 1977. aasta kohtuotsus Iannelli & Volpi (74/76, EU:C:1977:51).

23 23. aprilli 2002. aasta kohtuotsus Nygård (C-234/99, EU:C:2002:244).

61. Nimelt on vastavalt Euroopa Kohtu väljakujunenud kohtupraktikale riigiabi kontrollisüsteemi rakendamine, nagu see tuleneb ELTL artiklites 107 ja 108, ühelt poolt komisjoni ja teiselt poolt liikmesriikide kohtute ülesanne, kes täidavad selles täiendavaid, kuid eraldiseisvaid rolle.²⁴

62. Kui abimeetmete liidu turuga kokkusobivuse hindamine kuulub komisjoni ainupädevusse, kusjuures komisjon tegutseb liidu kohtute kontrolli all, siis liikmesriikide kohtute ülesanne on tagada kuni komisjoni lõpliku otsuse tegemiseni õigussubjektide õiguste kaitse ELTL artikli 108 lõikes 3 sätestatud keelu võimaliku eiramise eest riigi ametiasutuste poolt. Liikmesriikide kohtute sekkumine tuleneb vahetust mõjust, mis on sellel sättel, mille eesmärk on keelata rakendada abikavasid enne, kui komisjoni on neid lubanud.²⁵

63. Euroopa Kohus on korduvalt kinnitanud, et komisjonile ELTL artiklitega 107 ja 108 antud keskne ja ainupädevus – abi võimalik liidu turuga kokkusobimatuks tunnistamine – erineb põhimõtteliselt liikmesriikide kohtute rollist, milleks on nende õiguste tagamine, mis on üksikisikutel tulenevalt ELTL artikli 108 lõike 3 viimases lauses sätestatud keelu vahetust õigusmõjust.²⁶

64. Komisjoni kohta on Euroopa Kohus otsustanud, et kuigi ELTL artiklites 107 ja 108 ette nähtud menetluses on jäetud sellele institutsioonile riigiabikava liidu turu nõuetega kooskõla hindamiseks ulatuslik kaalutlusruum, ei tohi see menetlus kunagi anda tulemust, mis on asutamislepingu konkreetsete sätetega vastuolus.²⁷ Sellest tuleneb komisjoni jaoks kohustus järgida ELTL artikli 107 ja muude aluslepingu sätete ühtsuse nõuet. Seda kohustust tuleb komisjonil täita eriti juhul, kus nende muude sätete eesmärk on ka moonutamata konkurents liidu turul.²⁸

65. Mis puutub liikmesriikide kohtute rolli, siis on Euroopa Kohus regulaarselt meelde tuletanud, et need kohtud peavad tagama õigussubjektidele, et kõik ELTL artikli 108 lõike 3 rikkumisest tulenevad tagajärjed oleksid liikmesriigi õiguses ette nähtud, nii abimeetmete rakendusaktide kehtivuse kui ka selle sätte vastaselt antud rahalise toetuse tagasinõudmise osas. Nimelt, isegi kui liikmesriikide kohtutel tuleb selleks kindlaks määrata, kas riigisisene meede tuleb kvalifitseerida riigiabiks ELTL artikli 107 tähenduses või mitte, ei või nad sellegipoolest otsustada abimeetmete liidu turuga kooskõla üle, kuna selle hindamine on komisjoni ainupädevuses, mille üle toimub Euroopa Kohtu kontrolli.²⁹

66. Väljakujunenud kohtupraktikast tuleneb aga samuti, et EL toimimise lepingu kohased põhivabadused, millel on vahetu õigusmõju, annavad õigussubjektidele õigused, mida on liikmesriikide kohtud kohustatud kaitsma. Seega on liikmesriigi kohus, kes on kutsutud oma pädevuse piires kohaldama ühenduse õigusnorme, kohustatud tagama nende normide täieliku õigusmõju, jättes vajaduse korral riigisisese õigusakti sätte, mis on ühenduse õigusega vastuolus, omal algatusel kohaldamata.³⁰

24 Vt 21. novembri 1991. aasta kohtuotsus *Fédération nationale du commerce extérieur des produits alimentaires ja Syndicat national des négociants et transformateurs de saumon* (C-354/90, EU:C:1991:440, punkt 8); 5. oktoobri 2006. aasta kohtuotsus *Transalpine Ölleitung in Österreich* (C-368/04, EU:C:2006:644, punkt 37) ja 21. novembri 2013. aasta kohtuotsus *Deutsche Lufthansa* (C-284/12, EU:C:2013:755, punkt 27).

25 Vt 21. novembri 1991. aasta kohtuotsus *Fédération nationale du commerce extérieur des produits alimentaires ja Syndicat national des négociants et transformateurs de saumon* (C-354/90, EU:C:1991:440, punktid 9–13); 5. oktoobri 2006. aasta kohtuotsus, *Transalpine Ölleitung in Österreich* (C-368/04, EU:C:2006:644, punktid 36–38) ja 21. novembri 2013. aasta kohtuotsus *Deutsche Lufthansa* (C-284/12, EU:C:2013:755, punktid 27–29).

26 Vt 21. novembri 1991. aasta kohtuotsus *Fédération nationale du commerce extérieur des produits alimentaires ja Syndicat national des négociants et transformateurs de saumon* (C-354/90, EU:C:1991:440, punkt 14); 16. detsembri 1992. aasta kohtuotsus, *Lornoy jt* (C-17/91, EU:C:1992:514, punkt 30); 8. novembri 2001. aasta kohtuotsus *Adria-Wien Pipeline ja Wietersdorfer & Peggauer Zementwerke* (C-143/99, EU:C:2001:598, punktid 26–29); 18. juuli 2007. aasta kohtuotsus *Lucchini* (C-119/05, EU:C:2007:434, punktid 50 ja 51) ja 18. juuli 2013. aasta kohtuotsus *P* (C-6/12, EU:C:2013:525, punkt 38).

27 15. juuni 1993. aasta kohtuotsus *Matra vs. komisjon* (C-225/91, EU:C:1993:239, punkt 41).

28 15. juuni 1993. aasta kohtuotsus *Matra vs. komisjon* (C-225/91, EU:C:1993:239, punkt 42).

29 Vt eelkõige 8. novembri 2001. aasta kohtuotsus *Adria-Wien Pipeline ja Wietersdorfer & Peggauer Zementwerke* (C-143/99, EU:C:2001:598, punkt 27 ja 29).

30 Vt eelkõige 18. juuli 2007. aasta kohtuotsus *Lucchini* (C-119/05, EU:C:2007:434, punkt 61).

67. Sellega seoses on Euroopa Kohtul juba tulnud vastata küsimusele, kas komisjoni ainupädevusega hinnata abimeetmete kooskõla liidu turuga vastavalt ELTL artiklitele 107 ja 108 on vastuolus, et teiste vahetu õigusmõjuga EL toimimise lepingu sätete rikkumise korral võiks nendele sätetele tugineda liikmesriikide kohtutes.

68. Selle kohta küsiti kohtuasjas Iannelli³¹ Euroopa Kohtult nimelt, kas olemasolevat abimeedet, mille kohta komisjon ei olnud põhikohtuasjas asjasse puutuvateks kuupäevadeks kokkusobivuse otsust teinud, võis liikmesriigi kohus analüüsida ka kaupade vaba liikumist käsitlevate sätete, konkreetselt ELTL artikli 34³² seisukohast.

69. Euroopa Kohus vastas kõigepealt, et ainuüksi asjaolust, et riigiabikava või abi andmine riigi ressurssidest võiks üksnes seetõttu, et see soodustab riigi teatavaid ettevõtjaid või tooteid, takistada kas või kaudselt sarnaste või konkureerivate toodete importimist teistest liikmesriikidest, ei piisa selleks, et samastada abi kui sellist meetmega, millel on koguselise piiranguga samaväärne mõju ELTL artikli 34 tähenduses. Peale selle tähendaks ELTL artikli 34 nii laiendavalt tõlgendamine, et selles samastataks ELTL artikli 107 tähenduses abi kui selline artiklis 34 osutatud koguselise piiranguga, ELTL artiklite 107 ja 108 ulatuse muutmist ning ELTL artikli 108 alalise kontrolli menetluse kehtestamisega aluslepingus ette nähtud pädevuse jaotuse süsteemi kahjustamist.

70. Euroopa Kohus lisab, et riigiabi rakendusviis, mis läheb vastuollu EL toimimise lepingu konkreetsete sätetega peale ELTL artiklite 107 ja 108, võib olla nii „lahutamatult seotud abi esemega, et seda ei ole võimalik eraldi hinnata, nii et selle mõju abi kokkusobivusele või kokkusobimatusel tervikuna tuleb seega tingimata hinnata [ELTL artikli 108] menetluse kaudu“.³³

71. Euroopa Kohus möönis siiski, et „see on teisiti, kui abikava analüüsimisel on võimalik eraldada tingimused või elemendid, mis on küll selle kava osa, kuid mille puhul võib lugeda, et need ei ole vajalikud selle kava eesmärgi saavutamiseks või selle toimimiseks“. Sellel viimasel juhul „ei ole [ELTL artiklites 107 ja 108] ette nähtud pädevuse jaotusest tulenevaid põhjusi järeldada, et aluslepingu muude vahetu õigusmõjuga sätete rikkumise korral ei saaks liikmesriikide kohtutes nendele sätetele tugineda ainuüksi seetõttu, et asjaomane element on abi rakendusviis“.³⁴

72. 2002. aastal otsustas Euroopa Kohus taas selle aspekti üle kohtuotsuses Nygård.³⁵ Selles kohtuasjas küsiti Euroopa Kohtult, kas asjaolu, et riiklik maks on mõeldud niisuguse abikava rahastamiseks, mida on komisjon EL toimimise lepingu riigiabi käsitlevate sätete alusel lubanud rakendada, ei takista liikmesriigi kohtul hinnata selle maksu kokkusobivust EL toimimise lepingu teiste sätetega, millel on vahetu õigusmõju, nimelt ELTL artikliga 110.³⁶

73. Selles kohtuotsuses märkis Euroopa Kohus kõigepealt, et kuigi ühelt poolt ELTL artiklitel 107 ja 108 ning teiselt poolt ELTL artiklil 110 on sama eesmärk – hoida ära, et liikmesriigi kahte liiki sekkumised, s.o ühelt poolt abi andmine ja teiselt poolt diskrimineeriva maksustamise kehtestamine, moonutavad konkurentsitingimusi liidu turul, on nendel sätetel siiski erinevad rakendustingimused, mis on eriomased kahte tüüpi riiklikele meetmetele, mida nendega vastavalt reguleeritakse, ja lisaks

31 22. märtsi 1977. aasta kohtuotsus Iannelli & Volpi (74/76, EU:C:1977:51).

32 Endine EMÜ artikkel 30. Suurema selguse huvides viitan käesoleva ettepaneku ülejäänud osas ainult EL toimimise lepingu artiklitele.

33 22. märtsi 1977. aasta kohtuotsus Iannelli & Volpi (74/76, EU:C:1977:51, punktid 10–14).

34 22. märtsi 1977. aasta kohtuotsus Iannelli & Volpi (74/76, EU:C:1977:51, punkt 14). Pärast seda kohtuotsust on Euroopa Kohus uuesti otsustanud ELTL artiklite 34 ja 107 vahelise suhte kohta tühistamishagi korral nimelt 7. mai 1985. aasta komisjon vs. Prantsusmaa (18/84, EU:C:1985:175, punkt 13); 5. juuni 1986. aasta kohtuotsuses komisjon vs. Itaalia (103/84, EU:C:1986:229, punkt 19) ja 20. märtsi 1990. aasta kohtuotsuses Du Pont de Nemours Italiana (C-21/88, EU:C:1990:121, punktid 19–21). Need kohtuotsused võisid anda alust kahelda kohtuotsuse Iannelli ulatuses, kuna Euroopa Kohus ei eristanud abi andmise viise, mis olid abi esemega lahutamatult seotud, ja neid, mis ei olnud lahutamatult seotud. Selles aspektis kohtuotsust Iannelli siiski kinnitati seejärel 23. aprilli 2002. aasta kohtuotsusega Nygård (C-234/99, EU:C:2002:244).

35 23. aprilli 2002. aasta kohtuotsus Nygård (C-234/99, EU:C:2002:244).

36 Endine EÜ artikkel 95.

erinevad need õiguslike tagajärgede poolest, eelkõige selles mõttes, et ELTL artiklite 107 ja 108 rakendamine võimaldab komisjoni suurel määral sekkumist, erinevalt ELTL artiklist 110.³⁷ Euroopa Kohus järeldas sellest, et maksualase diskrimineerimise praktika ei jää ELTL artikli 110 kohaldamisalast välja seetõttu, et seda saab samal ajal kvalifitseerida riigiabi rahastamise viisiks.

74. Euroopa Kohus lisas, et ELTL artiklis 108 ette nähtud menetlus ei takista kuidagi abikava kokkusobivuse hindamist muude kui ELTL artiklis 107 sätestatud liidu õigusnormide seisukohast liikmesriikide kohtute poolt, kui need õigusnormid on vahetu õigusmõjuga.³⁸

75. Euroopa Kohus tuletas siiski kohtuotsusele Iannelli³⁹ viidates meelde, et „liikmesriikide kohtute võimalus hinnata abikava rakendusviisi muude [EL toimimise lepingu] sätete kui [ELTL artiklite 107 ja 108] seisukohast, eeldab, et kõnealuseid rakendusviise saab hinnata eraldi, s.t et need on tingimused või elemendid, mis on küll asjaomase abikava osa, kuid ei ole vajalikud abikava eesmärgi saavutamiseks või selle kava toimimiseks“. Kui „see on nii, siis ei ole [ELTL artiklites 107 ja 108] ette nähtud pädevuse jaotusest tulenevaid põhjusi järeldada, et aluslepingu muude vahetu õigusmõjuga sätete rikkumise korral ei saaks liikmesriikide kohtutes nendele sätetele tugineda ainuüksi seetõttu, et asjaomane element on abi rakendusviis“. ⁴⁰

76. Sellest kohtupraktikast nähtub seevastu, et tingimuste või elementide puhul, mis on vajalikud abikava eesmärkide saavutamiseks või selle kava toimimiseks, on pädevuse jaotusega välistatud nende tingimuste kokkusobivuse hindamine liikmesriikide kohtutes muude kui ELTL artiklis 107 sätestatud eeskirjade alusel.

77. Käesoleval juhul märgin, et eelotsusetaotluse esitanud kohtul on lahendada samasugused probleemid nagu need, mida käsitles Euroopa Kohus eespool viidatud kohtuotsustes, ehkki need tehti erinevates kontekstides.

78. Seepärast ei saa ma käesoleval juhul nõustuda komisjoniga, kui ta märgib, et ELTL artiklile 63 tuginemine põhikohtuasjas on sõltumatu komisjoni ainupädevusest hinnata abimeetmete kokkusobivust liidu turuga, kui küsimus on just nimelt nende kahte liiki pädevuse omavahel suhestamises.

79. Kaldun samamoodi nagu eelotsusetaotluse esitanud kohus arvama, et eespool viidatud kohtupraktika on käesoleval juhul asjasse puutuv. Seega võimaldab see kohtupraktika tagada kohtuliku kaitse, mis tuleneb õigussubjektidele aluslepingu sätete vahetust õigusmõjust, ja nende sätete rikkumise korral taastada seaduslikkus riigi tasandil, kahjustamata seejuures ELTL artiklitega 107 ja 108 komisjonile jäetud kesket ja ainuõiguslikku rolli abi liidu turuga kokkusobivuse hindamisel.⁴¹

80. Käesolevas asjas sõltub see, kas eelotsusetaotluse esitanud kohus võib kontrollida asukohatingimust ELTL artikli 63 seisukohast, järelikult sellest, kas seda tingimust saab hinnata eraldi, selles mõttes, et see ei ole vajalik asjaomase abikava eesmärgi saavutamiseks või selle kava toimimiseks. Tunnistan, et niisugune analüüs ei ole ilmselge, seda enam, et Euroopa Kohus ei ole minu teada veel otsustanud olukorra kohta, kus abi rakendusviisi peetakse vajalikuks asjaomase abikava eesmärgi saavutamiseks või toimimiseks, et välistada liikmesriigi kohtu pädevus.

37 23. aprilli 2002. aasta kohtuotsus Nygård (C-234/99, EU:C:2002:244, punkt 55).

38 23. aprilli 2002. aasta kohtuotsus Nygård (C-234/99, EU:C:2002:244, punkt 56).

39 22. märtsi 1977. aasta kohtuotsus Iannelli & Volpi (74/76, EU:C:1977:51).

40 23. aprilli 2002. aasta kohtuotsus Nygård (C-234/99, EU:C:2002:244, punktid 57 ja 58). Sellega seoses tuvastas Euroopa Kohus, et ehkki komisjon peab kontrollima abikava kokkusobivust liidu turuga, siis võttes arvesse, et see kontroll eeldab majanduslikke ja sotsiaalseid hinnanguid, ei ole vaidlust küsimuses, et riikliku maksutähtsuse lõivu tulu jaotuse hindamisel on liikmesriikide kohtutel kõige paremad võimalused koguda vajalikku teavet ja anda selle kohta vajalikke hinnanguid andmete põhjal, mis peaksid tavaliselt tulenema raamatupidamisandmetest ja muudest dokumentidest, mis puudutavad seda lõivu koguvate ja toetusi või muid eeliseid andvate asutuste haldamist; vt kohtuotsuse punkt 61.

41 Vt selle kohta 23. aprilli 2002. aasta kohtuotsus Nygård (C-234/99, EU:C:2002:244, punkt 62).

81. Minu arvates on rakendusviis abi eesmärgi saavutamiseks või toimimiseks vajalik siis, kui see on abi koostiselement või oluline osa, nii et selle kohaldamata jätmine muudab abi ulatust või põhitunnuseid.

82. Mulle näib käesoleval juhul siiski, nagu väidab Madalmaade valitsus, et Madalmaades asukoha omamise tingimus on kõnealuse abikava eesmärgi saavutamiseks või toimimiseks vajalik.

83. Eelotsusetaotluse esitanud kohtu esitatud andmeid vaidlusaluse maksumeetme eesmärgi kohta arvestades ei ole nimelt vaidlust selles, et Madalmaade seadusandja nägi ette, et dividendi maksustamise seaduse artikli 10 lõikes 1 ette nähtud kava hõlmab ainult Madalmaades asutatud äriühinguid, kelle suhtes ei kohaldata ettevõtte tulumaksu. Nagu Madalmaade valitsus nimelt väidab, ei saa Madalmaades asutatud avalik-õiguslikud äriühingud, kes on ettevõtte tulumaksust vabastatud, kinnipeetud dividendimaksu ettevõtte tulumaksust maha arvata. Selleks et vältida, et dividendimaks jääb sel juhul jätkuvalt koormama saadud dividende, näeb vaidlusalune maksumeede ette dividendidelt kinni peetud maksu tagastamise.

84. Nendest õigusnormidest tuleneb, et Madalmaades asukoha omamise tingimus on abi andmise tingimuseks ja see iseenesest määrabki abisaajad. See tingimus on niisiis abi keskne koostiselement. Nimetatud asukohatingimuse kohaldamata jätmine seetõttu, et see on vastuolus ELTL artikliga 63, nagu hindab eelotsusetaotluse esitanud kohus, viib selleni, et abi saavad avalik-õiguslikud juriidilised isikud, mis on asutatud teises liikmesriigis ja mis ei ole vabastatud ettevõtte tulumaksust Madalmaades, kuid on sarnases olukorras, mis tähendab muuta abi ulatust ennast, nagu selle on ette näinud Madalmaade seadusandja.

85. Minu arvates tähendab see, et asukohatingimus on lahutamatult seotud vaidlusaluse maksumeetme kava eesmärgiga, nii et selle mõju abi kui terviku kokkusobivusele või kokkusobimatusele kuulub ELTL artiklites 107 ja 108 sätestatud menetluse alusel komisjoni ainupädevusse. Sellest järeldub, et liikmesriigi kohus ei saa ELTL artiklit 63 kohaldada.⁴²

86. Kuigi liikmesriikide kohtud on tavaliselt kohustatud vahetu õiguspõhise asutamislepingu sätteid järgima, leian ma, et kui kohtuotsuses Iannelli kehtestatud ja kohtuotsuses Nygård kohaldatud kriteeriumil peab olema reaalne tähendus, tuleb seda eespool nimetatud põhjustel kohaldada põhikohtuasjas, ja seetõttu puudub eelotsusetaotluse esitanud kohtul pädevus kontrollida, kas vaidlusalune maksumeede on kooskõlas ELTL artikliga 63.

87. Seepärast teen Euroopa Kohtule ettepaneku vastata eelotsuse küsimustele, et ELTL artiklitega 107 ja 108 on vastuolus, et liikmesriigi kohus hindab, kas olemasolevas abikavas kehtestatud asukohatingimus on kooskõlas ELTL artikliga 63, kui see tingimus nagu põhikohtuasjas on abikavaga lahutamatult seotud, kuna see on vajalik abikava eesmärgi saavutamiseks või abikava toimimiseks.

88. Kui Euroopa Kohus peaks leidma, et eespool viidatud kohtupraktika ei takista eelotsusetaotluse esitanud kohtul kontrollida asukohatingimuse kokkusobivust ELTL artikli 63 seisukohast, käsitlen järgnevas osas teise võimalusena küsimust, kas riigiabi eeskirjadega on vastuolus, et liikmesriigi kohus rahuldab ELTL artikli 63 alusel A-Fondsi tagastamisnõude.

⁴² Lisaks märgin, et vastupidine seisukoht viib välja ainulaadse olukorrani nagu põhikohtuasjas, kus ELTL artikli 63 alusel esitatud nõude rahuldamise tagajärjel laiendatakse abikavast abisaajate ringi. Riigiabi käsitlevate liidu eeskirjade kohaselt aga ei saa ükski ettevõtja tugineda õigusele saada riigiabi. Vt samas tähenduses kohtujurist Wahli ettepanek kohtuasjas Kotnik jt (C-526/14, EU:C:2016:102, punkt 79). Teisisõnu, ühtegi liikmesriiki ei saa pidada kohustatuks andma ettevõtjale riigiabi, kuna otsus abi anda on riikide seadusandlike ja haldusorganite poliitiline valik. Kui liidu õigusega saaks ikkagi teiste õigusnormide alusel nagu ELTL artikkel 63 kohustada riikide kohtuid tegema otsuseid, mille tagajärjel laiendatakse abikavade kohaldamisala, vastupidi seadusandja tahte, oleks tulemuseks minu arvates paradoksaalne olukord.

3. *Küsimus, kas riigiabi eeskirjadega on liikmesriigi kohtul keelatud rahuldada dividendimaksu tagastamise nõuet ELTL artikli 63 seisukohast A-Fondsi kasuks (esimene ja teine eelotsuse küsimus)*

89. Nagu ma käesoleva ettepaneku punktis 31 selgitasin, lähtus eelotsusetaotluse esitanud kohus eelotsuse küsimustes eeldusest, et vaidlusalune maksumeede kujutab endast olemasolevat abikava. Näib aga, nagu komisjon täheldas, et vaidlusalust maksumeedet on korduvalt muudetud.⁴³ Kuna eelotsusetaotluse esitanud kohtult ei saa nende muutmiste kohta piisavalt teavet, ei ole välistatud, nagu märkis samuti komisjon, et vaidlusalune maksumeede kujutas endast põhikohtuasja jaoks asjasse puutuval perioodil kehtinud versioonis uut abi määruse nr 659/1999 artikli 1 punkti c tähenduses.

90. Seega tuleb eelotsuse küsimustele vastamiseks käsitleda järjest võimalusi, et see maksumeede kujutab endast olemasolevat või uut abikava.

91. Järgmistes punktides esitan põhjused, miks minu arvates juhul, kui tegu on olemasoleva abikavaga, ei ole riigiabi eeskirjadega vastuolus, kui liikmesriigi kohus rahuldab ELTL artikli 63 alusel dividendimaksu tagastamise nõude A-Fondsi kasuks (punkt a), ja juhul kui tegu on uue abikavaga, on niisugune otsus ELTL artikli 108 lõikega 3 vastuolus (punkt b).

a) Olemasolev abikava

92. Kui vaidlusalune maksumeede kujutab endast olemasolevat abikava, tuleb seda pidada seaduslikuks seni, kuni komisjon ei ole tuvastanud selle kokkusobimatust liidu turuga.⁴⁴

93. Niisuguses olukorras näib seega, et A-Fondsi tagastamisnõude rahuldamine ei ole riigiabi eeskirjadega vastuolus. Teisisõnu, kui Euroopa Kohus ei nõustu minu analüüsiga pädevuse küsimuses, tähendab see minu arvates, et kui eelotsusetaotluse esitanud kohus tuvastab põhikohtuasjas, et asukohanõue rikub ELTL artiklit 63, on eelotsusetaotluse esitanud kohus kohustatud selle tingimuse kohaldamata jätma ja põhikohtuasja kaebaja dividendimaksu tagastamise nõude rahuldama.

94. Tunnistan, et niisuguse otsuse praktilised tagajärjed tekitavad ainulaadse olukorra. Kuigi niisuguse otsuse tegemisega kõrvaldab liikmesriigi kohus konkurentsimoonutuse Madalmaades asutatud riigi osalusega äriühingute ja teises liikmesriigis asutatud avalik-õiguslike asutuste vahel, võib see otsus samal ajal suurendada niisuguse konkurentsimoonutuse tagajärgi, mis võib esineda ELTL artikli 107 lõigete 2 ja 3 seisukohast.

95. Kuna selline otsus laiendab olemasoleva riigiabikava abisaajate ringi, soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus teada, kas nimetatud kohtuotsus võib iseenesest kujutada riigiabi, ja täpsemalt uut abi määruse 659/1999 artikli 1 punkti c tähenduses, kuna see abi muudaks olemasolevat abi, ja kui see on nii, siis kas esineb kohustus ELTL artikli 108 lõike 3 alusel teatada otsusest komisjonile.

96. Minu arvates ei kujuta liikmesriigi kohtu otsus, mis on tehtud tema ülesannetes kaitsta kapitali vaba liikumist, iseenesest riigiabi ELTL artikli 107 lõike 1 tähenduses.

97. Nagu nimelt väitsid ka Madalmaade valitsus ja A-Fonds, ei saa arvestada, et selle otsuse on teinud liikmesriik ELTL artikli 107 lõike 1 tähenduses, mis on üks „riigiabiks“ kvalifitseerimise tingimusi.

⁴³ Vt käesoleva ettepaneku punkt 36.

⁴⁴ Vt käesoleva ettepaneku punkt 49.

98. ELTL artikli 107 lõikes 1 osutatud mõistes „riigiabi“ peetakse silmas liikmesriikide otsuseid, millega need riigid annavad neile omastel majanduslikel või sotsiaalsetel eesmärkidel riigi ressursse ettevõtjate või teiste õigussubjektide käsutusse või võimaldavad neile eeliseid eesmärgiga soodustada taotletud majanduslike või sotsiaalsete eesmärkide saavutamist.⁴⁵ Teisisõnu on abi andmise otsus ja niisuguse meetme rakendusviis poliitiline valik, mis on riigi seadusandlike ja haldusorganite pädevuses komisjoni ja Euroopa Kohtu kontrolli all.

99. Seega, isegi kui liikmesriikide kohtud on avalik-õiguslike asutustena liikmesriigi osa, on nende ülesanne tagada sõltumatu kohtuna liidu õiguse järgimine, nii et nende otsuseid ei saa pidada riigile omistatavaks eespool viidatud ELTL artikli 107 lõike 1 tähenduses ja iseenesest riigiabiks.

100. See on nii ka põhikohtuasjas. Maksu tagastamine on üksnes selle tagajärg, kui liikmesriigi kohus rakendab oma tööülesannete raames konkreetsetes kohtuvaidluses kapitali vaba liikumist.

101. Sellega seoses märkin, et sellel otsusel ei ole õigusmõju *erga omnes*, vaid see puudutab ainult põhikohtuasja kaebaja olukorda. Küsimus, kas teistel avalik-õiguslikel juriidilistel isikutel, kes ei ole Madalmaade residendid, on samuti õigus maksu tagastamisele ELTL artikli 63 alusel, eeldab, et eelotsusetaotluse esitanud kohus leiab konkreetse hindamise põhjal, et see isik on sarnases olukorras Madalmaades asutatud avalik-õiguslike asutustega, mille suhtes ei kohaldata Madalmaade ettevõtte tulumaksu.

102. Samal põhjusel ei saa A-Fondsi tagastamisnõude rahuldamise kohta liikmesriigi kohtu tehtud otsuse ese ega tagajärg olla dividendi maksustamise seaduse artikli 10 lõikega 1 ette nähtud maksumeetme õigusnormide muutmine üldiselt, vaid selle tagajärjel jäetakse üks ELTL artikliga 63 vastuolus olevate riiklike eeskirjade tingimus kohtu menetlusse antud konkreetsetes kohtuvaidluses kohaldamata.

103. Kui Euroopa Kohus peaks siiski leidma, et niisugune liikmesriigi kohtu otsus võib *oma õigusmõjuga* iseenesest kujutada abimeedet ELTL artikli 107 lõike 1 tähenduses ja et see abi on uus abi, millega kaasneb ELTL artikli 108 lõikes 3 ette nähtud teavitamiskohustus, siis juhin Euroopa Kohtu tähelepanu praktilistele raskustele, mida niisugune seisukoht tekitab. See tähendaks nimelt loogiliselt, et liikmesriigi kohus peaks menetluse peatama, et teatada (võimalik, et liikmesriigi valitsuse vahendusel) oma otsuse eelnõust, mille mõjul võib tekkida uus abi. Pealegi saaks liikmesriigi kohus oma otsuse teha alles pärast komisjoni lubavat otsust, mis tehakse vajaduse korral ametliku uurimismenetluse lõpus, mis teeks sellest täiesti teostamatu protsessi.⁴⁶

104. ELTL artikli 108 lõige 3 ei saa minu arvates tähendada, et kohtu otsus seatakse sõltuvusse komisjoni sekkumisest, kuna see seab kahtluse alla kohtuvõimu sõltumatuse ja erapooletuse põhimõtted ning kohtu nõupidamiste saladuse põhimõtte. Nagu nimelt väidab Madalmaade valitsus, on abikavadest teavitamise kohustus ainult riigiorganitel, kes on võimelised abi andma, s.t käesoleval juhul Madalmaade valitsusel või Madalmaade ametiasutustel.

105. Märgin lõpuks, et eelotsusetaotluse esitanud kohus viitab küsimusi esitades kohtuotsusele DEI.⁴⁷ Isegi kui sellest kohtuotsusest võiks mõista, nagu märgib eelotsusetaotluse esitanud kohus, et kohtuotsus võiks iseenesest kujutada endast uut abi, kuna selle tagajärjel muudetakse olemasolevat abi, ning et sellest tuleks ELTL artikli 108 lõike 3 alusel teatada, ei ole ma siiski kindel, et see on selle kohtuotsuse tegelik ulatus.

⁴⁵ Vt eelkõige 27. märtsi 1980. aasta kohtuotsus Denkvit italiana (61/79, EU:C:1980:100, punkt 31).

⁴⁶ Märkin muu hulgas, et uuest abist tuleb teatada teatevormiga, mis on toodud komisjoni 21. aprilli 2004. aasta määruse (EÜ) nr 794/2004, millega rakendatakse nõukogu määrust (EÜ) nr 659/1999, millega kehtestatakse üksikasjalikud eeskirjad EÜ asutamislepingu artikli 93 kohaldamiseks, I lisa I osas. Kuigi nimetatud määruse artikli 3 lõike 1 kohaselt peab selle teate komisjonile edastama kõnealuse liikmesriigi alaline esindaja, märkin siiski, et andmed, mis tuleb esitada selle määruse I lisa I osas toodud teatevormis, on sellised, mida liikmesriigi kohtud ei ole tingimata võimelised esitama.

⁴⁷ 26. oktoobri 2016. aasta kohtuotsus DEI ja komisjon vs. Alouminion tis Ellados (C-590/14 P, EU:C:2016:797, punktid 59 ja 108).

106. Seega võiks samuti aktsepteerida, et Euroopa Kohus lihtsalt leidis apellatsioonkaebuse raames ühes täiesti ainulaadses olukorras ja ühe liikmesriigi kohtu ajutiste meetmete kohaldamise menetluses, et sellel meetmel võis olla samasugune mõju nagu riigiabil, ning et Üldkohus ei saa üldiselt kinnitada, et liikmesriikide kohtud, kes otsustavad ajutiste meetmete kohaldamise üle, on ELTL artiklite 107 ja 108 järgimise kohustusest vabastatud.⁴⁸

107. Igal juhul, arvestades kahtlusi selle kohtuotsuse tegeliku ulatuse suhtes, teen Euroopa Kohtule ettepaneku kasutada võimalust, mida pakub põhikohtuasi, ja oma kohtuotsusest DEI tulenev kohtupraktika ümber muuta, kui selle kohtuotsuse ulatus on tõepoolest niisugune, nagu eelotsusetaotluse esitanud kohus märgib, või seda selgitada.

108. Eespool nimetatud põhjustel teen Euroopa Kohtule teise võimalusena ettepaneku vastata esitatud küsimustele, et olemasoleva abikava korral, mille kohta komisjon ei ole otsust teinud, ei ole riigiabi eeskirjadega vastuolus, et liikmesriigi kohus rahuldab tema menetluses olevas kohtuvaidluses abisaaja taotluse kapitali vaba liikumise alusel. Niisugune otsus iseenesest ei kujuta endast riigiabi ja sellega ei kaasne liikmesriigi kohtutele mingit kohustust sellest komisjonile teatada.

b) Uus abikava

109. Juhul kui vaidlusalune maksumeede kujutab endast uut abikava määruse nr 659/1999 artikli 1 punkti c tähenduses, on tegemist ebaseadusliku abiga selle määruse artikli 1 punkti f tähenduses, kuna kõnealune kava kehtestati väidetavalt ELTL artikli 108 lõikes 3 ette nähtud teavitamiskohustust rikkudes.⁴⁹

110. Seega tekib küsimus, kas vaatamata sellele, et abikava on kokkusobimatu ELTL artikliga 63, võib eelotsusetaotluse esitanud kohus olla kohustatud A-Fondsi nõude tagastada dividendimaks rahuldamata jätma, et ELTL artikli 108 lõikes 3 ette nähtud rakendamise keelust kinni pidada.

111. Märgin, et see küsimus on eriline selles mõttes, et ELTL artikli 63 rikkumise ja ELTL artikli 108 lõikes 3 sätestatud teavitamiskohustuse täitmata jätmise tagajärjed on tegelikult vastuolulised.

112. Kui ELTL artikli 63 rikkumisega kaasneb sellega vastuolus olevate riigisiseste eeskirjade kohaldamata jätmine,⁵⁰ mis käesoleval juhul tähendab põhimõtteliselt A-Fondsi dividendimaksu tagastamise nõude rahuldamist, sest asukohatingimus jäetakse kohaldamata, siis ELTL artikli 108 lõikes 3 osutatud teavitamiskohustuse täitmata jätmise tagajärjel on vastupidi abikava ebaseaduslik ja kehtetu, mis käesoleval juhul välistab selle, et A-Fonds võiks maksu tagasi saada.

113. Seega peavad vastavalt Euroopa Kohtu väljakujunenud kohtupraktikale, mis käsitleb artikli 108 lõikes 3 osutatud teavitamiskohustust, selle kohustuse täitmata jätmise korral liikmesriikide kohtud neid ebaseaduslikke eeliseid andvad riigisiseseid õigusnormid kohaldamata jätma.⁵¹ Nimelt, kui liikmesriigi abimeetmed seda rakendamiskeeldu rikuvad, siis on õiguslikuks tagajärjeks nende õigusvastasus,⁵² mis toob põhimõtteliselt kaasa nende tühisuse.⁵³

48 Vt selle kohta eelkõige 26. oktoobri 2016. aasta kohtuotsus DEI ja komisjon vs. Alouminion tis Ellados (C-590/14 P, EU:C:2016:797, punktid 59 ja 60 ning punktid 103–108).

49 Vt käesoleva ettepaneku punkt 50.

50 Vt eelkõige 18. detsembri 2007. aasta kohtuotsus A (C-101/05, EU:C:2007:804, punkt 27).

51 Vt eelkõige 16. aprilli 2015. aasta kohtuotsus Trapeza Eurobank Ergasias (C-690/13, EU:C:2015:235, punkt 53).

52 Vt 27. oktoobri 2005. aasta kohtuotsus Distribution Casino France jt (C-266/04–C-270/04, C-276/04 ja C-321/04–C-325/04, EU:C:2005:657, punkt 30) ja 8. detsembri 2011. aasta kohtuotsus Residex Capital IV (C-275/10, EU:C:2011:814, punkt 28).

53 Vt eelkõige 21. novembri 1991. aasta kohtuotsus Fédération nationale du commerce extérieur des produits alimentaires ja Syndicat national des négociants et transformateurs de saumon (C-354/90, EU:C:1991:440, punktid 16 ja 17); 21. oktoobri 2003. aasta kohtuotsus van Calster jt (C-261/01 ja C-262/01, EU:C:2003:571, punkt 63); 5. oktoobri 2006. aasta kohtuotsus Transalpine Ölleitung in Österreich (C-368/04, EU:C:2006:644, punkt 41), ja 12. veebruari 2008. aasta kohtuotsus CELF ja ministre de la Culture et de la Communication (C-199/06, EU:C:2008:79, punkt 40).

114. Mis puudutab täpsemalt niisuguse maksu tagasimaksmist, mida käsitatakse ebaseadusliku abimeetmena, kuna see on antud teavitamiskohutust rikkudes, siis on Euroopa Kohus otsustanud, et liidu huvidega ei ole kooskõlas määrata tagasimaksmine teiste ettevõtjate kasuks, kui niisugune otsus laiendab abisaajate hulka ja suurendab seeläbi kõnealuse abi toimet, selle asemel, et seda kõrvaldada.⁵⁴ Euroopa Kohus on nimelt seisukohal, et liikmesriikide kohtud ei tohi abi lihtsalt laiendada laiemale abisaajate rühmale.⁵⁵

115. Märgin, et olukord, milles eespool nimetatud kohtupraktika loodi, erineb põhikohtuasja olukorrast, kuna küsimus ei ole ainult ebaseaduslikus abis, vaid ka ELTL artikli 63 rikkumises, mida parandatakse põhimõtteliselt sellega, et A-Fondsi dividendimaksu tagastamise nõue rahuldatakse.

116. Minu arvates ei ole see nimetatud olukorras siiski teisiti. Nimelt on liikmesriikide kohtud kohustatud rakendamiskeelust üldiselt ja täielikult kinni pidama. Oluline on kaitsta pooli, keda ebaseadusliku abi andmisega põhjustatud konkurentsimoonus riivab.⁵⁶

117. Seni, kuni komisjon ei ole kontrollinud abi kokkusobivust liidu turuga, ei ole minu arvates liidu huvidega kooskõlas määrata tagasimaksmine teiste ettevõtjate kasuks, kui niisugune otsus laiendab abisaajate hulka ja suurendab seeläbi kõnealuse abi toimet, selle asemel, et seda kõrvaldada.⁵⁷

118. Seega juhul, kui tegu on uue ja ebaseadusliku abikavaga, oleks ELTL artikli 108 lõikes 3 osutatud rakendamiskeeluga vastuolus, et liikmesriigi kohus rahuldab A-Fondsi dividendimaksu tagastamise nõude.

V. Ettepanek

119. Esitatud põhjendusi arvestades teen Euroopa Kohtule ettepaneku vastata *Gerechtshof 's-Hertogenboschi* ('s-Hertogenboschi apellatsioonikohus, Madalmaad) eelotsuse küsimustele järgmiselt:

ELTL artiklitega 107 ja 108 on vastuolus, et liikmesriigi kohus hindab, kas olemasolevas abikavas kehtestatud asukohatingimus on kooskõlas ELTL artikliga 63, kui see tingimus sarnaselt põhikohtuasjas käsitletuga on abikavaga lahutamatult seotud, kuna see on vajalik abikava eesmärgi saavutamiseks ja kava toimimiseks

⁵⁴ Vt eelkõige 5. oktoobri 2006. aasta kohtuotsus *Transalpine Ölleitung in Österreich* (C-368/04, EU:C:2006:644, punkt 49).

⁵⁵ Vt eelkõige 5. oktoobri 2006. aasta kohtuotsus *Transalpine Ölleitung in Österreich* (C-368/04, EU:C:2006:644, punkt 50).

⁵⁶ 12. veebruari 2008. aasta kohtuotsus *CELF ja ministre de la Culture et de la Communication* (C-199/06, EU:C:2008:79, punkt 38).

⁵⁷ Vt selle kohta ka kohtujurist Kokott'i ettepanek kohtuasjas *Finanzamt Linz* (C-66/14, EU:C:2015:242, punktid 27–30). Märgin, et kuna Euroopa Kohus tunnistas kõnealuses kohtuasjas esimese eelotsuse küsimuse vastuvõetamatuks, ei otsustanud ta selle küsimuse üle otseselt.